

COLUMN 67 - TEGENGESTELDE POLEN

Auschwitz - Birkenau

5-2-1943 Goudeketting-Cohen Bromet, Elisabeth 25-8-1884 Amsterdam 17-9-1942 Goudeketting-
 Pronk, Jeannette 27-7-1893 Amsterdam 30-9-1942 Goudeketting-van Collem, Jeannette 8-7-1906
 Amsterdam 6-9-1942 Goudenburg, Abraham 21-8-1895 Utrecht 28-2-1943 Goudenburg, Harry 18-2-19
 Goudket, Hanna 24-6-1884 Amsterdam 12-2-1943 Goudket, Judith 23-12-1888 Amsterdam 15-
 mid, Johanna 9-11-1913 Kampen 27-11-1942 Goudsmid, Jozef 17-8-1936 Kampen 27-11-1942 G
 jer 8-8-1894 Delfzijl 30-9-1942 Goudsmid, Mozes Lion 15-11-1879 Kampen 15-10-1942 Gouds
 Goudsmid-van Lange, Clara 24-1-1905 Steenwijk 19-10-1942 Goudsmid-Goudsmid, Aaltje Henr
 Goudsmid-van Dijk, Eva Debora 2-10-1877 Rotterdam 26-2-1943 Goudsmid-van Gich, Rozalina
 3-1896 Amsterdam 31-3-1944 Goudsmid, Aron 8-3-1907 Amsterdam 28-2-1943 Goudsmid, Asser
 Juliana 15-1-1936 Amsterdam 10-9-1943 Goudsmid, Charlotte Irene 19-12-1919 Rotterdam 27-8-1943
 lit, Emile 5-12-1896 Venlo 30-4-1943 Goudsmid, Esther 1-6-1880 Amsterdam 14-9-1942 Goudsmid
 1921 Laren 21-1-1943 Goudsmid, Hijman 24-5-1907 Amsterdam 31-10-1943 Goudsmid, Hijman 2
 1930 Amsterdam 21-9-1942 Goudsmid, Israël 30-10-1926 Amsterdam 30-4-1943 Goudsmid, Iwan
 sterdam 30-4-1943 Goudsmid, Joël 9-6-1896 Amsterdam 31-1-1943 Goudsmid, Johan Leon 23-2-1
 rdam 30-9-1942 Goudsmid, Leon 20-4-1911 Amsterdam 31-10-1944 Goudsmid, Levie 8-2-1910 Am
 ulse Mananna Rozza 22-2-1913 's-Gravenhage 1-10-1942 Goudsmid, Marianna 31-1919 Amsterdam 30-9
 Goudsmid, Meritz 26-1-1906 Amsterdam 31-3-1944 Goudsmid, Mozes 25-3-1875 's-Gravenhage 26-2-10
 1943 Goudsmid, Raphaël 13-12-1886 Amsterdam 26-1-1943 Goudsmid, Rebecca 23-11-1885 Amstelve
 oudsmid, Salomon 25-9-1909 's-Gravenhage 30-9-1942 Goudsmid, Samuel 15-6-1909 Amsterdam 31-10-1
 15-10-1942 Goudsmid-Aalsvel, Rosa 5-1-1913 Borgerhout 1-10-1942 Goudsmid-Aesteribbe, Rebekka 7
 15-10-1942 Goudsmid-da Costa da Fonseca, Rebecca 24-6-1890 Amsterdam 28-9-1942 Goudsmid-de G
 Amsterdam 8-10-1942 Goudsmid-Groen, Elisabeth 17-2-1896 Amsterdam 10-9-1943 Goudsmid-Grünber
 nriette Cornelia 17-10-1877 Amsterdam 3-9-1943 Goudsmid-Mok, Alida 11-2-1911 Amsterdam 5-2-1945
 15-12-1942 Goudsmid-Springer, Marianne 12-11-1900 Amsterdam 3-12-1942 Goudsmid-Springer, Rebec
 Rachel 7-4-1881 Amsterdam 21-9-1942 Goudsmid-van Colder, Henderina 22-1-1905 Groningen 21-11-1942
 Goudsmid-Wertheim, Heintje 23-11-1895 Amsterdam 5-2-1943 Goudsmid-Wijnshenk, Rebecca 16-12-188
 gen op Zoom 0-0-1942 Goudstikker, Jacques 11-3-1925 Bergen op Zoom 0-0-1942 Goudstikker, Maurits H
 Goudvis, Mozes 21-12-1877 Amsterdam 12-9-1942 Goudvis, Mozes 7-12-1856 Amsterdam 10-9-1943
 15-9-1876 Rawitsch 19-11-1943 Gradenwitz, Joseph 27-8-1914 Tarnowitz 31-3-1944 Gradenwitz-Bondt, Ann
 Amsterdam 30-9-1942 Goudvis, Elisabeth 20-8-1895 Amsterdam 20-9-1942 Goudvis, Helene 23-10-188

Deze column had ik de vorige keer willen schrijven. Maar het kwam er niet van, ik had andere dingen aan mijn hoofd. Onvrijwillig. Onverwacht. Ongewenst. Maar ja, dat is leven: dat is wat er gebeurt terwijl je andere plannen maakt. Intussen bleek dat niet alleen voor onze Kerst te gaan gelden, maar helaas inmiddels ook voor de hele wereld.

Onze in Londen studerende kleindochter zou met Kerst naar huis komen. We verheugden ons erop, we hadden elkaar al een hele poos niet gezien. En ook op het kerstdiner bij onze dochter op haar nieuwe flatje.

Kleindochter zou -drie dagen voor Kerst- met de trein naar Brussel komen en omdat haar moeder moest werken, zouden opa en oma haar met de auto ophalen van de trein. We kwamen ver, maar net niet ver genoeg. Niet tot de stationshal, maar net eronder in de parkeergarage. Keurig op tijd voor de aankomst van de trein.

Toen viel mijn echtgenoot en brak zijn heup. Over wat er allemaal gebeurde en ook moest gebeuren voordat hij goed en wel de andere dag weer in Nederland in het ziekenhuis lag, dat wil je niet weten. Of misschien wil je dat wel weten, maar dat zou drie columns beslaan. Hou het maar op één grote bak ellende.

Op Eerste Kerstdag volgde een operatie, na een paar dagen ontslag naar huis, heropname, weer ontslag en thuis revalidatie. Moeizaam, moeizaam. Mijn hoofd stond echt niet naar het schrijven van een column, maar naar overleven.

En toen het wat beter leek te gaan, kwam de wereld ook nog eens met een bak ellende voor iedereen. Corona-ellende.

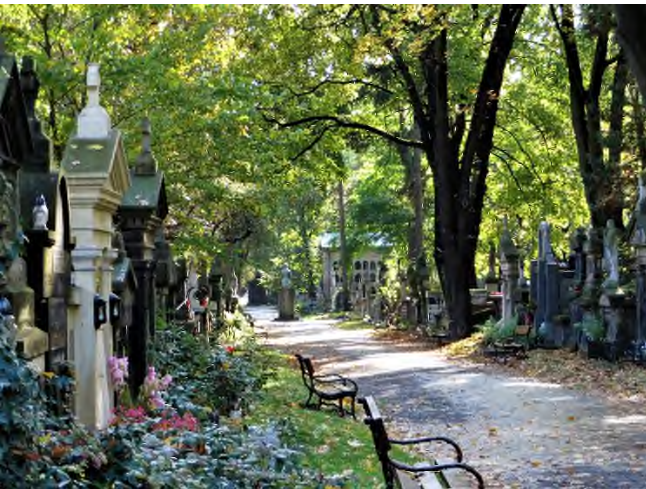
Maar daar ga ik het nu niet over hebben, we zitten er met z'n allen midden in en zitten nu allemaal in de overlevingsstand.

Ik ga de vorige column proberen te schrijven.

Wij schoven door allerlei omstandigheden onze vakantie steeds een maand verder door totdat onze zomervakantie uiteindelijk in oktober viel. Wij hadden -na ons Italië-avontuur twee jaar geleden- ook afgesproken dat we nooit -maar dan ook nooit- meer met een groepsbusreis zouden meegaan. Maar tot onze eigen verbazing bevonden we ons toch in een busgroepsreis op weg naar Polen. Twee dagen klem tussen de voor- en achterstoelen, heen en ook weer terug natuurlijk.

Maar zo konden we op een relatief makkelijke manier naar Krakau en Auschwitz, die nog op ons wensenlijstje stonden.

Die laatst genoemde plek zou ons niet blij maken, dat wisten we vooruit. We hadden al genoeg vernietigingskampen gezien om te weten hoe dat erin hakt. Maar toch, Auschwitz wilden we nog. En Sobibor, maar die hebben we vanwege de afstand geschrapt. Daar zullen we niet meer komen. Na Auschwitz hoeft het voor ons ook niet meer, het is genoeg.

Krakow - Cmentarz Rakowicki

Auschwitz-Birkenau en Sobibor ... deze plaatsnamen staan achter vele van mijn familieleden als plek van vernietiging. Ik was toen ze werden vermoord nog niet geboren en kon ze dus nog niet kennen, maar dat is door deze vernietiging ook nooit meer mogelijk. Ik ga niet vertellen hoe afschuwelijk de beelden van het kamp bij ons binnenkwamen. Dat kun je toch niet overbrengen. Maar als ik vlak voor het einde van de rondleiding op de muur met namen mijn familieleden zie staan, houd ik het niet meer droog. En weer buiten slaat er -naast het verdriet- ook een golf van woede door me heen. Waar haalde men het gore lef vandaan om mensen te vernietigen. En dan ook nog op zo'n manier....

Wij zouden wij niet zijn als we ons niet op enkele momenten van de groep zouden losmaken om een paar begraafplaatsen te bezoeken. Je bent tenslotte funerair liefhebber of je bent het niet.

Omdat we de groep hebben afgezegd, moeten we per openbaar vervoer naar de grote begraafplaats Cmentarz Rakowicki. Dat is geen probleem en nog gratis ook voor senioren. Het valt mee met de drukte richting rand van de stad. In de stad is het zo verschrikkelijk druk met dure auto's waarin meestal maar één Pool zit, dat onze reisbus van het centrum naar het hotel, een afstand van 7 km, er meestal een uur over doet.

We lopen de begraafplaats op en meteen overvalt ons weer het gebruikelijke relaxte gevoel van eindeloze zalige rust. Bovendien is het 't mooiste weer van de wereld met een zonnetje om U tegen te zeggen. We zien bomen, heel veel bomen. En grote grafmonumenten, heel veel grafmonumenten. En bloemen, ook veel. De meeste weliswaar van plastic, maar dat valt in een overzichts-blik natuurlijk nog niet meteen op. En het is er vredig stil ondanks veel mensen die bezig zijn met de graven van hun dierbaren. Deze begraafplaats leeft.

Zoals gebruikelijk ervaren we een grote ontspanning, hier hoeft even helemaal niets behalve in rust genieten van alles wat op je pad komt. En die zijn er ook veel, paden.

De wel heel kitscherige lantaarntjes in iriserende kleuren springen in het oog. We lopen langzaam rond te kijken naar specifieke kenmerken en fotograferen natuurlijk ook. Af en toe raken we elkaar kwijt als een van ons een lokkend zijpadje is ingeslagen. Het grote oude deel is feeëriek, de zon komt in bundels door de bomen heen en die belichten zo plek voor plek. Er zitten ook verwaarloosde stukjes tussen. Zelfs die zien er romantisch uit.

Op een moment dat ik Rindert weer eens kwijt ben wordt mijn oor getroffen door een geluid. Muziek? Hier? Bij elke stap wordt het duidelijker. En mooier. Het is een uitvaartdienst ergens op de begraafplaats. O ja. Het is vrijdag. En vrijdag is in Polen begraafdag. Zaterdag is trouwdag, maar op vrijdag wordt er begraven.

In de verte aan het lange brede rechte pad doemt een kapel op. In de kapel is een dienst gaande, aan de buitenkant van de kapel hangt een luidspreker en die verspreidt over de begraafplaats melodius de goddelijke zangstem van de priester die de dienst leidt. Ik sta aan de grond genageld te luisteren en de tranen springen me van ontroering in de ogen. De pracht van de begraafplaats, de zon die jakobs-ladders vormt door de bomen, die stem. Ik loop behoedzaam naar de voorkant van de kapel, die te klein is voor alle mensen die de dienst willen bijwonen. Ze knielen met gebogen hoofden buiten op de trappen. Het is volmaakt.

We hebben een topdag.

Als we ons weer aansluiten bij de groep, wil men weten waar we zijn geweest. Dat is zo'n moment waarop je door anderen toch wel opeens als een zonderling stel kunt worden gezien.

De tweede keer dat we er tussenuit knijpen (we zijn dan al in Auschwitz geweest) is naar de voormalige joodse wijk Kazimierz. Naast de oude joodse Remuh-begraafplaats uit 1535 bezoeken we daar de nieuwe joodse begraafplaats. Een grote. En voor het grootste deel ook oud. Dit is een heel andere begraafplaats, twee tegengestelde polen.

Vooraan liggen wat nieuwere graven en ze zijn onderhouden. Soms loopt er iemand. We dwalen wat verder naar achteren. Een beetje verwaarloosd, wat meer klimop. We dwalen nog wat verder naar achteren. Nog meer verwaarloosd, nog meer klimop. Nog meer graven overdekt met begroeiing. Hoe verder we naar achteren lopen hoe erger het wordt, soms kunnen we het pad niet meer volgen en moeten we terug om een andere weg te zoeken. Met klimmende verbazing en verbijstering kijken we om ons heen. Bijna alleen schaduw, doodse stilte. Het is zelfs creepy hier en daar, spookachtig. En heel erg dood. Deze begraafplaats is dood. Er zit geen sprankje leven meer in. Dat is wel heel erg tegengesteld aan die andere begraafplaats, de stadbegraafplaats Rakowicki. We vragen ons af wat er hier in vredesnaam aan de hand is.

En met een schok beseffen we het. Hier liggen de generaties die al overleden waren vóór de Holocaust. De mensen die hier begraven hadden moeten worden, die hebben de vernietigingskampen nooit meer kunnen verlaten. Zij konden hier dus nooit meer worden begraven. En dat betekent dus ook dat de nabestaanden die deze graven hadden kunnen bezoeken er niet zijn. Iedereen is weg. Dood. En daar is deze begraafplaats ook het bewijs van op die paar nieuwe graven bij de ingang na. Een vergeten Holocaustmonument. Deze begraafplaats is dood voor eeuwig.

Huiverend zoeken we de uitgang op en zijn blij dat we het leven weer in kunnen stappen. De zon in.

Krakau - Kazimierz: nieuwe joodse begraafplaats